LDS NARIŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ANALIZĖ

Atliko: VŠĮ Ateities visuomenės institutas
2025 m. gruodis

LIETUVOS DAILININKŲ SĄJUNGA

ATEITIES VISUOMENĖS INSTITUTAS

LDS narių apklausos rezultatų analizė

2025 m. gruodis

Atliko: VŠĮ Ateities visuomenės institutas

Lietuvos dailininkų sąjunga (LDS) – viena seniausių ir reikšmingiausių profesionalių vizualiojo meno kūrėjų organizacijų Lietuvoje, jungianti įvairių sričių menininkus: tapytojus, grafikus, skulptorius, tekstilininkus, tarpdisciplininio meno kūrėjus ir kitus vizualinių menų atstovus. Organizacija atlieka reikšmingą vaidmenį nacionaliniame kultūros lauke, aktyviai formuodama meno politiką, gindama menininkų teises ir užtikrindama palankias sąlygas kūrybai bei jos sklaidai. Šiandien LDS vienija apie **1 500 narių** visoje Lietuvoje. Organizacija veikia kaip Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pripažinta meno kūrėjų organizacija, turinti teisę teikti rekomendacijas meno kūrėjo statusui, atstovauti menininkų interesams ir užtikrinti jiems socialines garantijas.

Siekdama tobulinti organizacijos veiklą, geriau suprasti narių lūkesčius ir priimti duomenimis grįstus sprendimus, Lietuvos dailininkų sąjunga inicijavo narių apklausą. Joje dalyvavo **327 LDS nariai**, tai sudaro apie **21,8 %** visų sąjungos narių. Šis dalyvavimo rodiklis laikomas sociologiškai reikšmingu ir leidžia vertinti apklausos rezultatus kaip reprezentatyvius.

Šioje ataskaitoje pristatomi pagrindiniai apklausos rezultatai, atskleidžiantys narių patirtis, poreikius ir prioritetus bei įžvalgas ateities sprendimams ir veiklos kryptims.

1. Respondentų charakteristika

Tyrime dalyvavo 327 Lietuvos dailininkų sąjungos nariai. Apklausos anketa buvo prieinama ir pildoma 2025 m. lapkričio 4 – 17 d. Į tyrimą įsitraukė visų LDS skyrių ir įvairių kūrybinių sričių atstovai. Didžiausią dalyvių dalį sudarė Vilniaus skyriaus nariai – jie sudarė 62 % visų respondentų (1 pav.). Daugiau nei pusė apklaustųjų (55%) yra ilgamečiai organizacijos nariai, LDS veikloje aktyviai dalyvaujantys 10 ir daugiau metų (2 pav.).Tai leidžia teigti, kad didelė dalis respondentų turi ilgalaikę profesinę patirtį ir tvirtą organizacinį ryšį su sąjunga.

Pagal lytį tyrime dalyvavo 40 % vyrų ir 60 % moterų. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių buvo gana tolygus. Vyriausiųjų, 65 m. ir vyresnių, grupė sudarė 24,8 % tyrimo dalyvių, 55 – 64 m. – 23,9 %, 45 – 54 m. – 22 %, o 35 – 44 m. – 21,7 %. Mažiausiai dalyvių buvo 25 – 34 m. amžiaus grupėje – tik 7 % (3 pav.). Ši proporcija atspindi LDS narių struktūrą, susiformavusią per pastaruosius dešimtmečius.

1 pav. Apklaustųjų LDS narių pasiskirstymas pagal skyrius.

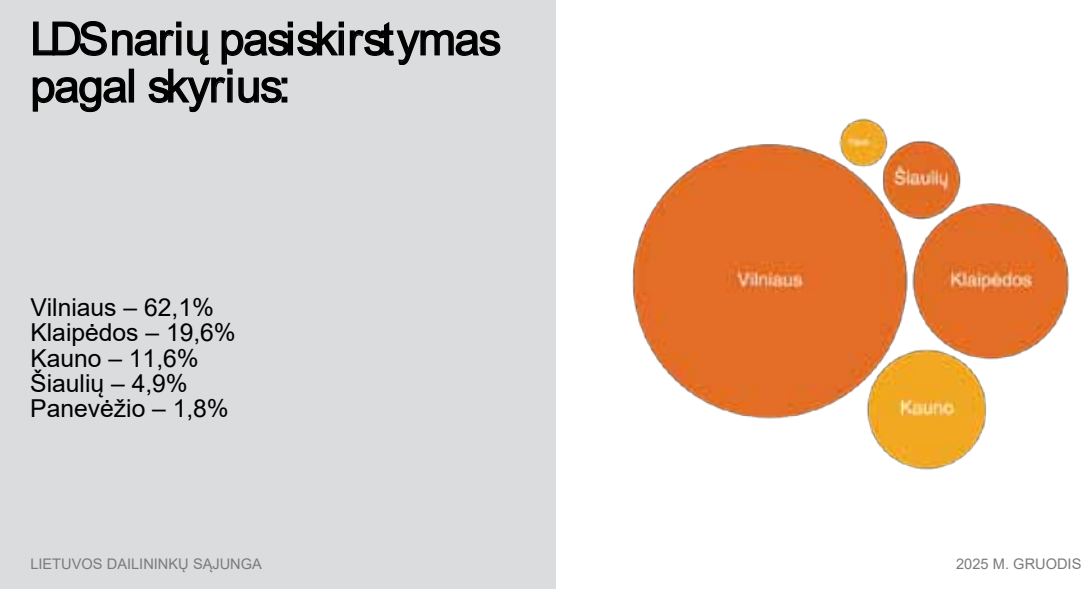

2 pav. Apklaustųjų LDS narių narystės trukmė.

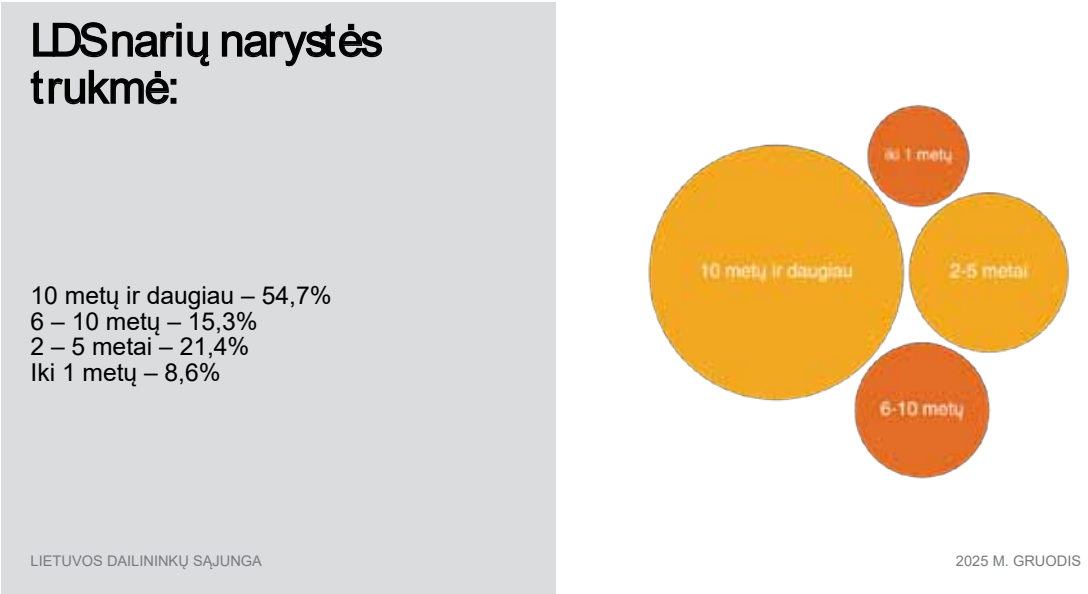

3 pav. Respondentų amžius.

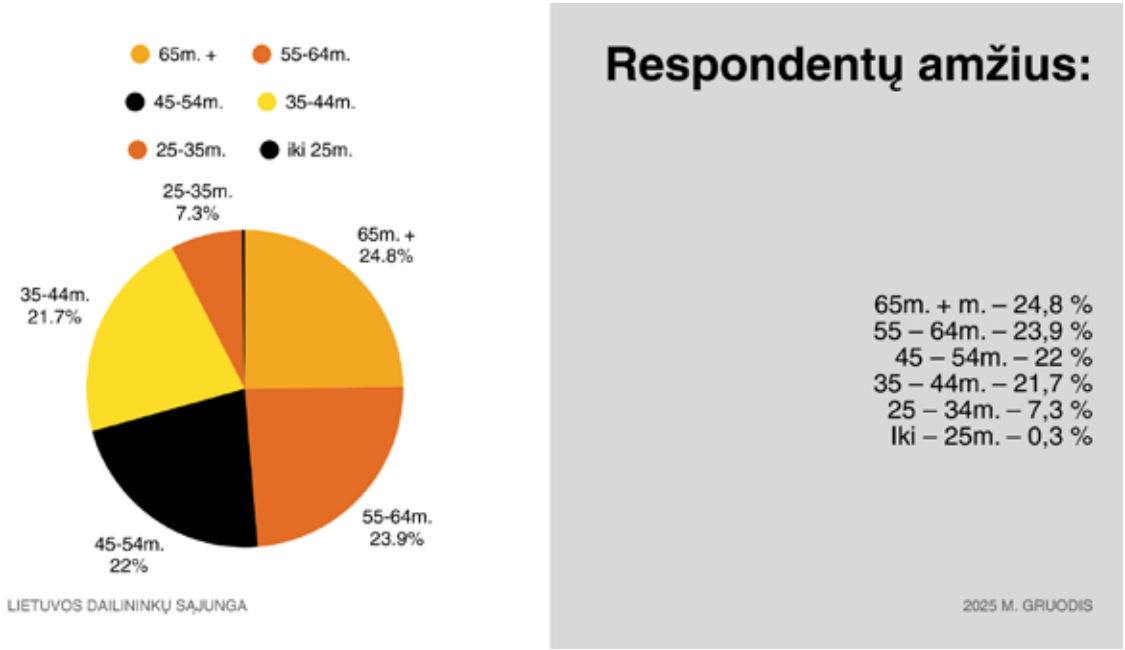

Apklausoje dalyvavo patyrusi, skirtingas amžiaus grupes ir skyrius atstovaujanti LDS bendruomenė, tačiau LDS narių struktūra rodo jaunimo trūkumą organizacijoje.

Rekomendacija:

Plėtoti atskiras įtraukimo programas jaunimui, skirti jiems išskirtinį dėmesį ir aktyviau bendradarbiauti su jaunąja menininkų karta, siekiant atnaujinti ir subalansuoti LDS narių sudėtį.

2. Ekonominis statusas ir socialinis saugumas

Lietuvos kultūros tarybos kartu su tyrėjomis dr. Rusne Kregždaite, dr. Kristina Mažeikaite ir Karolina Šulskute 2025 metais atlikto tyrimo „Menininkų kūrybinės ir ekonominės aplinkos vertinimas" duomenimis vertinant atskiras kultūros ir meno sritis, pastebima itin opi situacija **dailės** ir etninės kultūros srityse, kur kas trečias menininkas patenka į **žemiausių pajamų rėžį** (pajamos iki 500 Eur). Tyrimo duomenimis 21 proc. menininkų patenka į patį žemiausią pajamų rėžį, nesiekiantį minimalios algos – 500 Eur (į rankas). LDS narių apklausoje žemiausiame rėžyje yra beveik tokia pati dalis respondentų – 23 proc. (4 pav.)

Lietuvos kultūros tarybos tyrimo duomenimis 30 proc. menininkų patenka į minimalios algos rėžį, jų pajamos varijuoja nuo 500 iki 1 000 Eur. LDS narių apklausoje šio rėžio respondentų procentas beveik identiškas – 30,9 %. Lietuvos kultūros tarybos tyrimo duomenimis panaši dalis menininkų, apie 30 proc. patenka į vidutinės algos rėžį[1] (pajamos svyruoja nuo 1 000 iki 1 500 Eur). LDS narių apklausoje šio rėžio respondentų dalis kiek mažesnė – 22,3 %. Didesnes pajamas, nuo 1501–2000 Eur gauna 16,5 % LDS apklausos dalyvių.

4 pav. Vidutinės mėnesio pajamos per 2025 metus (atskaičius mokesčius „į rankas".

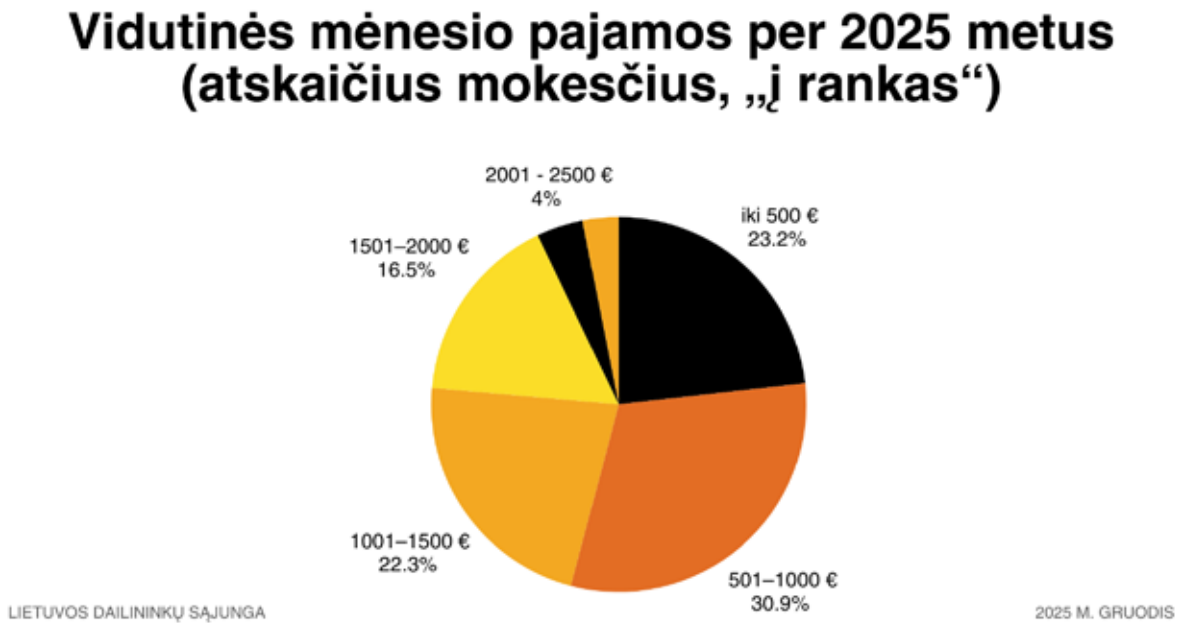

LDS narių ekonominė situacija atspindi bendrą menininkų padėtį Lietuvoje: beveik pusė menininkų dirba žemiausiuose pajamų rėžiuose, o didesnes nei 1 500 eurų pajamas gauna tik nedidelė dalis. Tai liudija sisteminį menininkų finansinio saugumo trapumą ir ryškius pajamų skirtumus kūrybos sektoriuje.

Rekomendacija:

Siekiant gerinti dailės srities kūrėjų ekonominę padėtį, rekomenduojama apsvarstyti galimybes inicijuoti meno vadybininkų ir kūrybos agentų finansavimo programas. Inicijuoti finansinio raštingumo ir projektų rengimo mokymus savo nariams. Aktyviau dalyvauti formuojant nacionalinius pajamų reguliavimo mechanizmus.

1 Pagal Statistikos departamento duomenis vidutinis bruto atlyginimas Lietuvoje 2025 m. siekia apie 2120 €, o neto – apie 1350–1400 €.

Didžiosios dalies LDS apklausos dalyvių **pajamos iš kūrybos nesudaro ženklios pajamų dalies**. Tik 13 proc. respondentų pajamos iš kūrybos siekia nuo 76 iki 100 proc. pajamų (5 pav.).

5 pav. Pajamų dalis iš kūrybos.

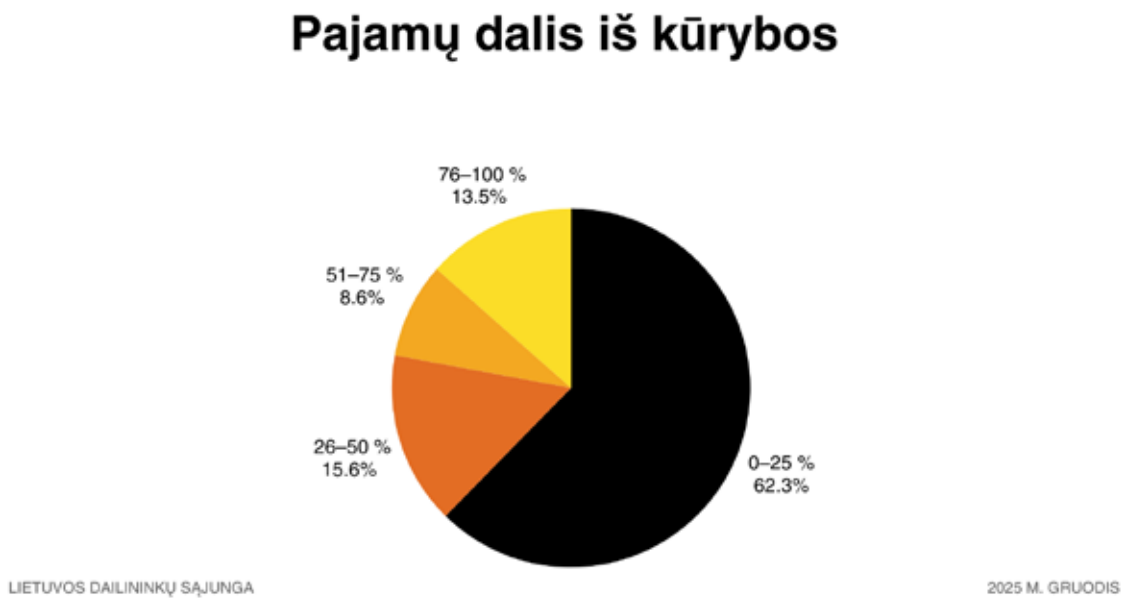

Kūrybos finansavimo šaltinių analizė

Apklausos duomenys atskleidžia, kad LDS nariai savo kūrybinę veiklą daugiausia finansuoja iš asmeninių išteklių. Net **85,9 % respondentų** nurodė, kad kūrybos procesą dengia nuosavomis lėšos, įskaitant asmenines pajamas, šeimos paramą ar papildomą darbą (6 pav.). Tai rodo stiprią kūrėjų priklausomybę nuo individualaus finansinio ir socialinio kapitalo.

Instituciniai finansavimo instrumentai, tokie kaip **Lietuvos kultūros tarybos stipendijos**, **savivaldybių stipendijos** ar **gyventojų pajamų mokesčio (GPM) parama**, yra naudojami, tačiau šių priemonių pasiekiamumas yra ribotas. Tik **17,7 % respondentų** nurodė LKT stipendiją kaip savo kūrybos finansavimo šaltinį, o galimybe gauti **1,2 % GPM paramą** pasinaudojo tik **22 %** apklausos dalyvių. Pastaroji parama aktuali menininkams, registruotiems Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos tvarkomoje Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų informacinėje sistemoje.

6 pav. Lėšų šaltiniai kūrybai (medžiagos, studijos nuoma, parodų rengimo išlaidos ir pan.)

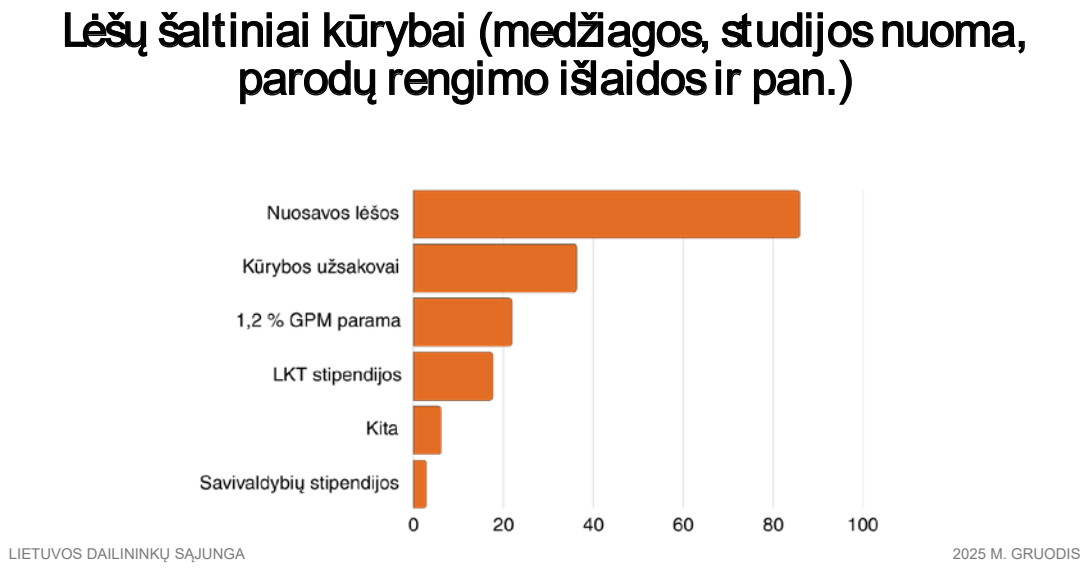

Tokie rezultatai parodo, kad institucinės paramos sistemos veikimas yra fragmentuotas, o instituciniai instrumentai nėra pakankamai prieinami ir naudojami ar veiksmingi, siekiant užtikrinti tvarų kūrybinės veiklos finansavimą.

Kūrybos finansavimo sandara LDS narių bendruomenėje yra aiškiai orientuota į individualius išteklius, o institucinė finansinė parama pasiekia tik nedidelę dalį kūrėjų. Tai sukuria didelę ekonominę nelygybę ir stiprina kūrėjų priklausomybę nuo asmeninio finansinio pajėgumo bei socialinių tinklų.

Rekomendacija:

Siekiant sumažinti kūrėjų finansinį pažeidžiamumą, tikslinga stiprinti komunikaciją ir nuolat informuoti LDS narius apie esamus finansavimo ir paramos instrumentus, taip pat prireikus suteikti pagalbą, kaip jais pasinaudoti. Kaip matyti iš organizacijos struktūros, didžioji dalis narių yra vyresnio amžiaus, todėl šiuolaikiniai skaitmenizuoti sprendimai jiems gali būti sunkiau prieinami, o lėšų samdyti agentus ar projektų rengėjus jie dažnai neturi. Todėl rekomenduojama teikti pagalbą nariams rengiant paraiškas, taip pat aktyviai skatinti narių matomumo didinimą tarptautinėse rinkose.

Socialinio saugumo vertinimo analizė

Respondentams buvo pateiktas klausimas: **„Kaip vertinate savo socialinį saugumą (ligos, pensija, užimtumas)?“** Vertinimas vyko **10 balų skalėje**, kur **1** reiškia labai žemą, o **10** – labai aukštą socialinio saugumo pojūtį (7 pav.). Rezultatai atskleidžia gana nevienodą, tačiau į žemesnį vertinimą linkusią socialinio saugumo struktūrą:

- **Žemiausi vertinimai (1–3 balai)** sudaro reikšmingą dalį: 1 balą pasirinko **9,5 %** (31 respondentas), 2 balus – **6,4 %** (21 respondentas), 3 balus – **11,3 %** (37 respondentai).
  Tai rodo, kad **beveik ketvirtadalis** visų LDS narių jaučiasi socialiai labai nesaugiai.
- **Vidutiniai vertinimai (4–6 balai)** taip pat yra plačiai paplitę: 4 balai – **7,3 %**, 5 balai – **16,5 %**, 6 balai – **9,8 %**.
  Šios grupės rodo „vidutiniškai nepakankamą“ socialinio saugumo pojūtį, dominuojant 5 balų pasirinkimui.
- **Aukštesni vertinimai (7–8 balai)** sudaro ženklią dalį atsakymų: 7 balai – **11 %**, 8 balai – **16,8 %** (didžiausia tiksli vieno balo grupė).
  Tai rodo, kad dalis respondentų jaučiasi pakankamai stabiliai, tačiau ši grupė nėra dominuojanti.
- **Labai aukšti vertinimai (9–10 balų)** yra retesni: 9 balai – **4,3 %**, 10 balų – **7 %**.

7pav. Kaip apklaustieji LDS nariai vertina savo socialinį saugumą (ligos, pensija, užimtumas).

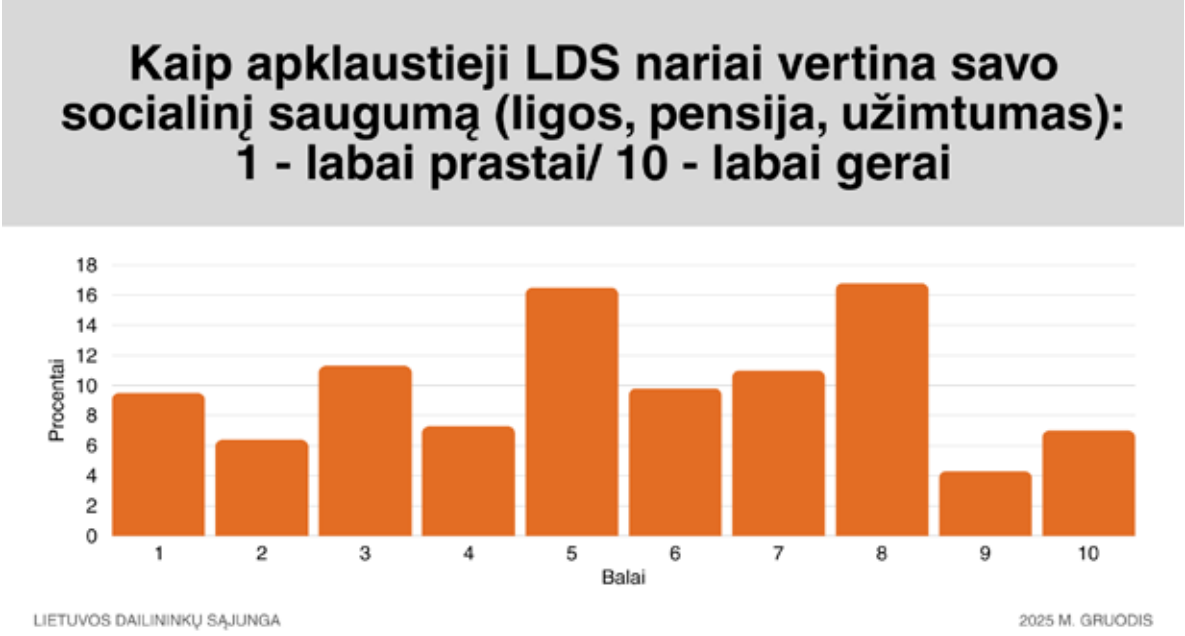

Bendrai vertinant, rezultatai pasiskirstę gana plačiai, tačiau matyti aiškus polinkis į žemesnius ir vidutinius socialinio saugumo įsivertinimus. Daugiausia atsakymų susitelkia **tarp 5 ir 8 balų**, tačiau reikšminga dalis menininkų jaučiasi nepakankamai socialiai apsaugoti.

Apklausos duomenys rodo, kad LDS nariai pasižymi **nepakankamu socialinio saugumo pojūčiu**. Socialinio saugumo vertinimas (apie 5,5 balo) yra žemiausias iš visų gerovės rodiklių. Nariai nesijaučia ekonomiškai apsaugoti: pajamos nestabilios, socialinės garantijos (pensijos, ligos išmokos ir pan.) suvokiamos kaip trapios. Reikšminga dalis jaučiasi socialiai pažeidžiami, o aukštą saugumo lygį nurodo tik mažuma. Tai atskleidžia struktūrines problemas — menininkų socialinės garantijos nėra pakankamai stabilios.

Rekomendacijos:

Organizacijai tikslinga **pasirinkti vieną iš veiklos prioritetų - socialinių garantijų gerinimą menininkams**, ypač sveikatos draudimo, pensijų ir užimtumo saugumo srityse.

Lietuvai, siekiančiai sustiprinti menininkų socialinę apsaugą ir sukurti tvaresnę kūrybinės veiklos aplinką, rekomenduojama diegti integruotą politikos modelį, derinantį geąsias Europos praktikas. Siūloma kurti specializuotą socialinio draudimo mechanizmą kūrėjams, paremtą Prancūzijos ir Vokietijos pavyzdžiais. Tai galėtų apimti valstybės dalinį socialinio ir sveikatos draudimo įmokų kompensavimą bei pajamų apsaugos priemones laikotarpiais, kai kūrybinė veikla generuoja mažesnes ar nereguliarias pajamas. Toks modelis leistų stabilizuoti kūrėjų ekonominę padėtį ir sumažinti socialinę riziką, būdingą projektiniam darbui.

Kartu siūloma suteikti profesinę pagalbą menininkams, teikti konsultavimo ir tarpininkavimo paslaugas. Rekomenduojama sukurti centralizuotą informacinę platformą bei konsultacijų centrą, teikiantį patarimus dėl socialinių teisių, draudimo modelių, valstybės paramos priemonių ir finansavimo galimybių. Tokia veikla padėtų užpildyti informacines spragas, ypač vyresnio amžiaus kūrėjams, kuriems sudėtingiau orientuotis skaitmeninėse sistemose ir administraciniuose procesuose.

Tai leistų didinti organizacijos autoritetą, nes ji taptų kompetencijų centru, gebančiu teikti profesionalias konsultacijas, analizes ir argumentuotus siūlymus valstybės institucijoms. Sustiprėję ekspertiniai pajėgumai padidintų organizacijos matomumą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

Rekomenduojama nustatyti LDS narių socialinės ir kūrybinės aplinkos vertinimo rodiklius, kuriuos būtų galima matuoti kiekvienais metais ir juos stebėti.

Rekomenduojama apklausą atlikti kasmet, siekiant užtikrinti nuoseklią stebėseną ir fiksuoti mažiausius pokyčius. Kompleksinis Lietuvos kultūros tarybos tyrimas menininkų kūrybinės ir ekonominės veiklos vertinimui atliekamas tik kas keletą metų, todėl tikslinga LDS narių būklę stebėti kasmet, o pasirodžius Lietuvos kultūros tarybos menininkų kūrybinės ir ekonominės aplinkos vertinimo tyrimui įvertinti koreliacijas.

3. Kūrybinė gerovė ir psichologinis klimatas

Apklausa rodo įdomią kombinaciją: aukštą kūrybinę laisvę ir vidutinį ar žemesnį socialinį saugumą (8 pav.).

- Kūrybinė laisvė vertinama labai aukštai (~7,8/10). Nariai jaučiasi turintys meninę autonomiją ir galimybę realizuoti savo idėjas.
- Psichologinė savijauta (~6,5/10) rodo vidutiniškai gerą būklę, tačiau aiškiai matomi nuovargio, streso, emocinio nestabilumo ir įtampos dėl finansų požymiai.

Faktorių, kurie labiausiai palaiko ir motyvuoja kūrybą, sąraše dominuoja profesinis pripažinimas, galimybė dalyvauti parodose, studijos/kūrybinės aplinkos kokybė ir ekonominis stabilumas. Tai rodo, kad menininkų gerovė yra daugiasluoksnė ir priklauso tiek nuo vidinių (savirealizacija, prasmė), tiek nuo išorinių (pajamos, matomumas, infrastruktūra) veiksnių. (9 pav.)

8 pav. Kaip apklaustieji LDS nariai vertina savo kūrybinės laisvės galimybes.

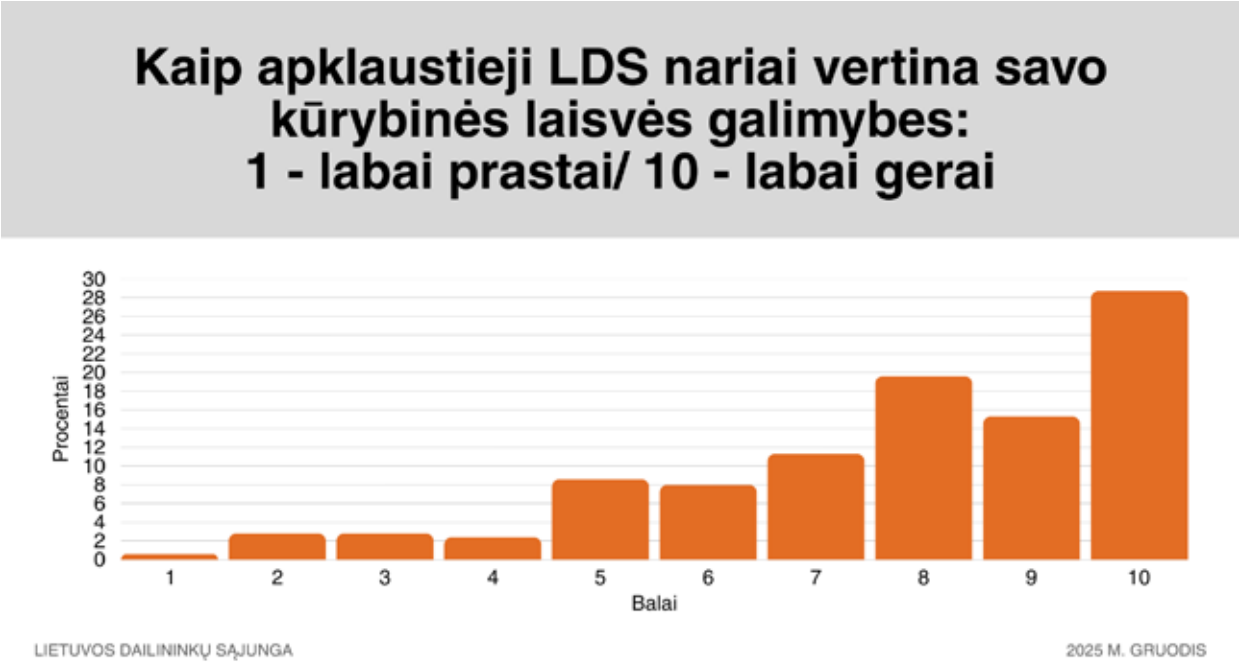

9 pav. Labiausiai kūrybą ir įkvėpimą skatinantys faktoriai..

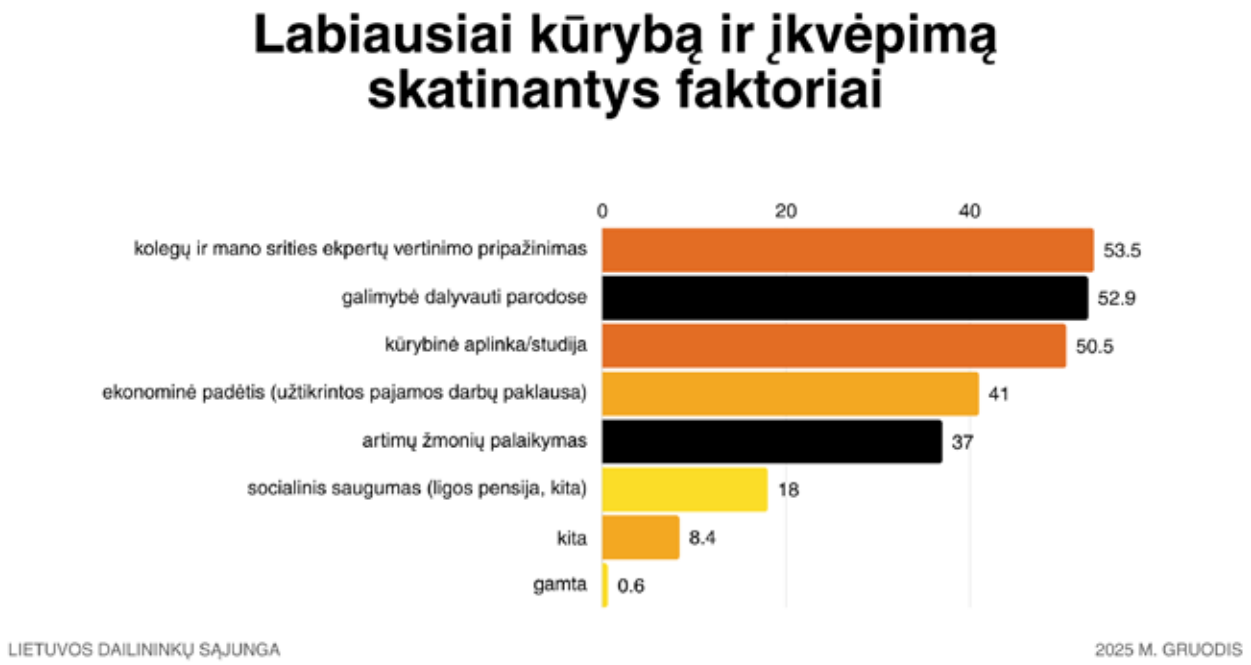

Išvados:

1. **Aukšta kūrybinė autonomija**

Respondentai labai teigiamai vertina savo kūrybinę laisvę. Tai leidžia daryti išvadą, kad LDS narių kūrybinė aplinka yra palanki meninei saviraiškai, o instituciniai ar struktūriniai apribojimai kūrybai nėra reikšmingi.

2. **Vidutinė psichologinė savijauta su aiškiais rizikos požymiais**

Psichologinis klimatas vertinamas vidutiniškai, tačiau aiškiai išryškėja nuovargio, streso, emocinio nestabilumo ir įtampos, susijusios su finansiniu nesaugumu bei profesinio matomumo trūkumu, signalai. Tai rodo ryškų emocinės gerovės pažeidžiamumą.

3. **Kūrybinę gerovę lemia kompleksinė vidinių ir išorinių veiksnių visuma**

Menininkų motyvaciją palaikantys veiksniai atskleidžia ryškų dualumą: kūrybos prasmė, meninė savirealizacija ir profesinis identitetas yra glaudžiai susiję su išorinėmis struktūrinėmis sąlygomis, tokiomis kaip ekonominis stabilumas, profesinis pripažinimas, galimybė dalyvauti parodose ir tinkama kūrybinė infrastruktūra.

Rekomendacijos:

Organizacijai tikslinga apsvarstyti psichologinės pagalbos, emocinės higienos ir perdegimo prevencijos iniciatyvas, pvz. kolegialaus palaikymo grupes.

Skatinti profesinį matomumą ir pripažinimą. Rekomenduojama didinti narių galimybes dalyvauti parodose, rezidencijose, viešinti jų kūrybą bei inicijuoti bendrus projektus, kurie didintų kūrėjų reputacinį kapitalą.

Gerinti kūrybinę infrastruktūrą ir darbo sąlygas. Organizacijai verta siekti geresnių dirbtuvių ir kūrybinių erdvių standartų, taip pat plėtoti paramos modelius, susijusius su įrangos ir kūrybos procesų finansavimu iš valstybinių programų ir kitų kultūros eksporto skatinimo mechanizmų.

Rekomenduojama kryptingai formuoti programas ir atstovauti jų būtinimui valstybės institucijose, kurios apjungtų kūrybos kokybės, ekonominio saugumo ir psichologinės sveikatos stiprinimą, atsižvelgiant į tai, kad menininkų gerovė yra daugiasluoksnė ir priklausoma nuo įvairių veiksnių kombinacijos.

4.Kūrybinė infrastruktūra ir darbo erdvės

Empiriniai tyrimai rodo, kad tinkama infrastruktūra turi poveikį menininkų pajamoms ir darbo stabilumui: profesinės dirbtuvės padidina darbo apimtis ir kokybę, geresnės erdvės didina menininko konkurencingumą rinkoje, nuolatinių darbo vietų turėjimas sumažina pajamų nepastovumą. Stabilios erdvės sumažina ekonominį pažeidžiamumą, kuris dažnas kūrybiniame sektoriuje.[2]

Didelė dalis apklausos respondentų neturi studijos, specialiai pritaikytos kūrybinės erdvės, t.y. 40% LDS narių, dalyvavusių apklausoje, dirba namuose. Lietuvos kultūros tarybos 2025 m. atlikto tyrimo „Menininkų kūrybinės ir ekonominės aplinkos vertinimas" duomenimis **namai yra pagrindinė kūrybos erdvė beveik pusei menininkų(-ių)**, asmeninėse studijose dažniau nei kitų sričių menininkai kuria dailės, dizaino, muzikos, architektūros ir tarpdisciplininio meno atstovai. Taigi, šios apklausos duomenys tik patvirtina bendras tendencijas, vertinant Lietuvos kūrėjų darbo sąlygas (9pav.).

10 pav. Apklaustųjų LDS narių kūrybinės erdvės.

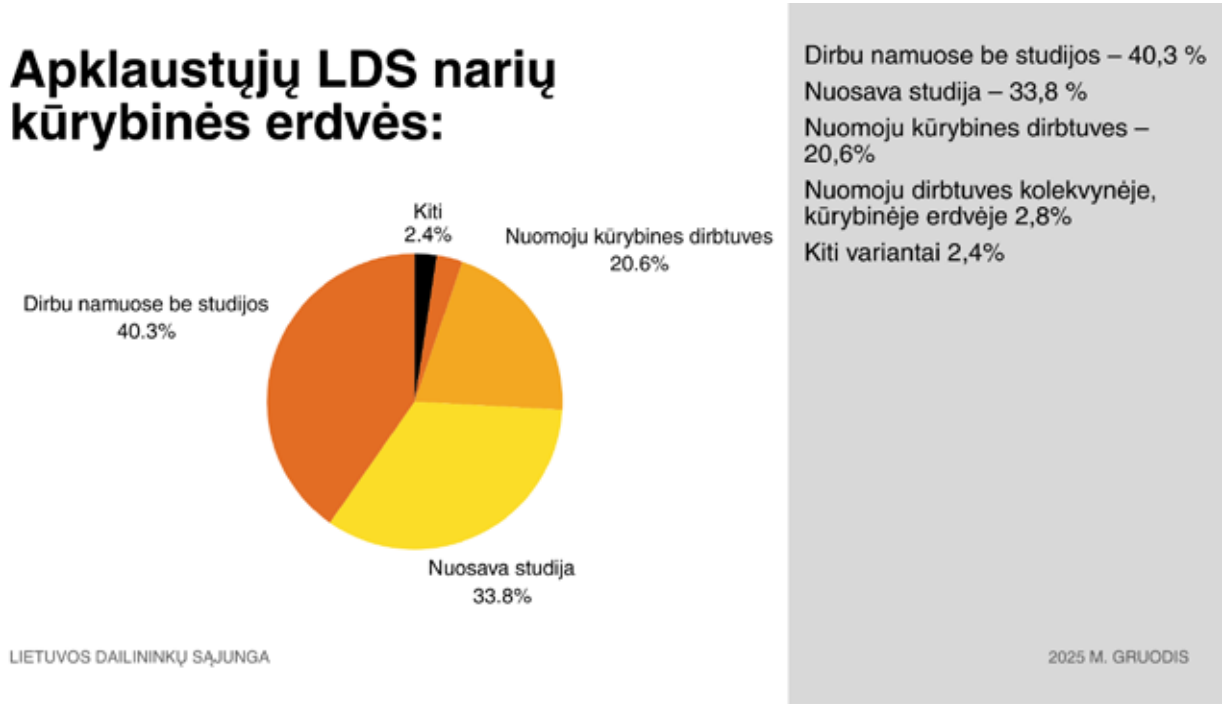

Apklausos rezultatai atskleidžia aiškią LDS narių kūrybinių erdvių struktūrą. Iš pateiktų atsakymų išryškėjo trys dominuojančios kategorijos.

- **Darbas namuose be specialiai įrengtos studijos – 40,3 %**
  Didžiausia respondentų dalis kūrybą vykdo namų aplinkoje neturėdami profesionaliai įrengtos studijos. Tai rodo, jog reikšminga kūrėjų grupė dirba nepritaikytose erdvėse, kurios gali riboti tiek kūrybos procesų kokybę, tiek darbo efektyvumą.
- **Nuosava studija / individualios kūrybinės erdvės – 33,8 %**
  Trečdalis narių turi individualias, kūrybai pritaikytas erdves. Ši grupė, tikėtina, pasižymi didesniu kūrybiniu stabilumu ir ergonomiškomis darbo sąlygomis.
- **Nuomojamos kūrybinės dirbtuvės – 20,6 %**

2 *Towse, R. (2019).* A Textbook of Cultural Economics. *Cambridge University Press. Oakley, K., & O'Brien, D. (2020).* The Routledge Handbook of Cultural Industries. *Routledge.*

Penktadalis respondentų nuomojasi dirbtuves, kas rodo, jog ši dalis kūrėjų yra priklausoma nuo rinkos kainų ir nuomos sąlygų, todėl jų kūrybinė veikla gali būti ekonomiškai labiau pažeidžiama.

Likusi maža dalis respondentų dirba kolektyvinėse dirbtuvėse, muziejuose, įmonėse ar kitokiose institucijose. Šios grupės yra fragmentuotos ir sudaro tik kelis procentus.

Išvados (10 pav.):

1. Iš apklaustųjų, palankiai (skiria 6-10 balų) kūrybos sąlygas vertina 68 % respondentų, nepalankiai – 32% apklausos dalyvių.
2. Reikšminga LDS narių dalis kuria neprofesionaliose erdvėse. 40,4 % dirbančių namuose be studijos pasako apie kūrybinės infrastruktūros trūkumus ir poreikį geresnėms darbo sąlygoms.
3. Kūrybinių erdvių nelygybė didina menininkų profesinę ir ekonominę diferenciaciją. Tie, kurie turi nuosavas studijas, yra geresnėje pozicijoje nei tie, kurie priklausomi nuo nuomos rinkos ar turi dirbti namuose.
4. Kūrybinės erdvės tiesiogiai koreliuoja su kūrybos kokybe, psichologine gerove ir produktyvumu. Tyrimo kontekstas leidžia daryti prielaidą, kad nepakankamai pritaikytos erdvės sustiprina nuovargį, stresą ir riboja profesionalios kūrybos galimybes.

Rekomendacijos:

1. Inicijuoti LDS narių kūrybinių erdvių gerinimo programą.

- **Nyderlandai – „Ateliers Subsidies“** programa suteikia individualias subsidijas menininkams studijų nuomai ar įrengimui.
- **Belgija (Flandrija)** remia ilgalaikes dirbtuvių nuomos sutartis per „Ateliersbeleid“ modelį.

Tokios sistemos padeda menininkams turėti stabilią kūrybos vietą, nepriklausomai nuo rinkos kainų svyravimų.

2. Advokatavimas atstovaujant savivaldybėse ir nacionalinio lygio įstaigose, siekiant valstybinių kūrybinių erdvių.

- **Danija ir Suomija** plėtoja savivaldybių valdomas dirbtuves ir kūrybines rezidencijas, kur menininkai gali dirbti už simbolinį mokestį.
- **Berlynas** turi „Ateliersförderprogramm“, pagal kurį miestas subsidijuoja tūkstančius studijų ir valdo socialiai orientuotą studijų fondą („Bezirksamt Kunstförderung“).

Šie modeliai rodo, kad savivaldybių dalyvavimas yra kritiškai svarbus, siekiant prieinamų kūrybinių erdvių.

3. Skatinti kolektyvinių dirbtuvių ir bendrakūros erdvių modelius.

- **Jungtinė Karalystė – „Artists’ Studios Network“** jungia daugiau nei 140 kolektyvinių studijų organizacijų.
- **Kanados „Artscape“ modelis** kuria dideles kooperatyvines kūrybines erdves, kur menininkai dalijasi įranga, žiniomis ir infrastruktūra.

Tai rodo, kad kolektyvinės dirbtuvės padeda mažinti finansinę naštą ir stiprina profesinį bendruomeniškumą.

4. Plėtoti partnerystes su savivaldybėmis, NT valdytojais ir privačiomis įmonėmis.

- **Švedijoje „Kulturhuset“ modeliai** kuria mišraus finansavimo kultūros centrus, kur savivaldybė, NT vystytojai ir menininkų organizacijos valdo studijas kartu.
- **Berlyne** NT savininkams suteikiamos mokestinės lengvatos, jei patalpos išnuomojamos menininkams už nekomercinę kainą.

Akademiniai kultūros politikos tyrimai vieningai rodo, kad valstybės ir savivaldybių investicijos į kūrybines erdves yra vienas efektyviausių būdų ilgalaikei menininkų gerovei. Šaltiniai: UNESCO (2013). *Creative Economy Report*, European Commission (2020). *The European Framework for the Cultural and Creative Industries*.

Tarptautinė praktika rodo, kad partnerystės leidžia sukurti tvarią ir ilgalaikę kūrybinių erdvių ekosistemą. Užsienio šalių pavyzdžiai pagrindžia, kad:

- kūrybinė infrastruktūra yra sisteminė investicija;
- savivaldybių vaidmuo yra kritiškai svarbus;
- kolektyvinės erdvės didina kūrėjų ekonominį atsparumą;
- partnerystės su NT valdytojais ir privačiu sektoriumi gali kurti tvarų erdvių tinklą.

11 pav. Kaip apklaustieji LDS nariai vertina savo sąlygas kūrybai.

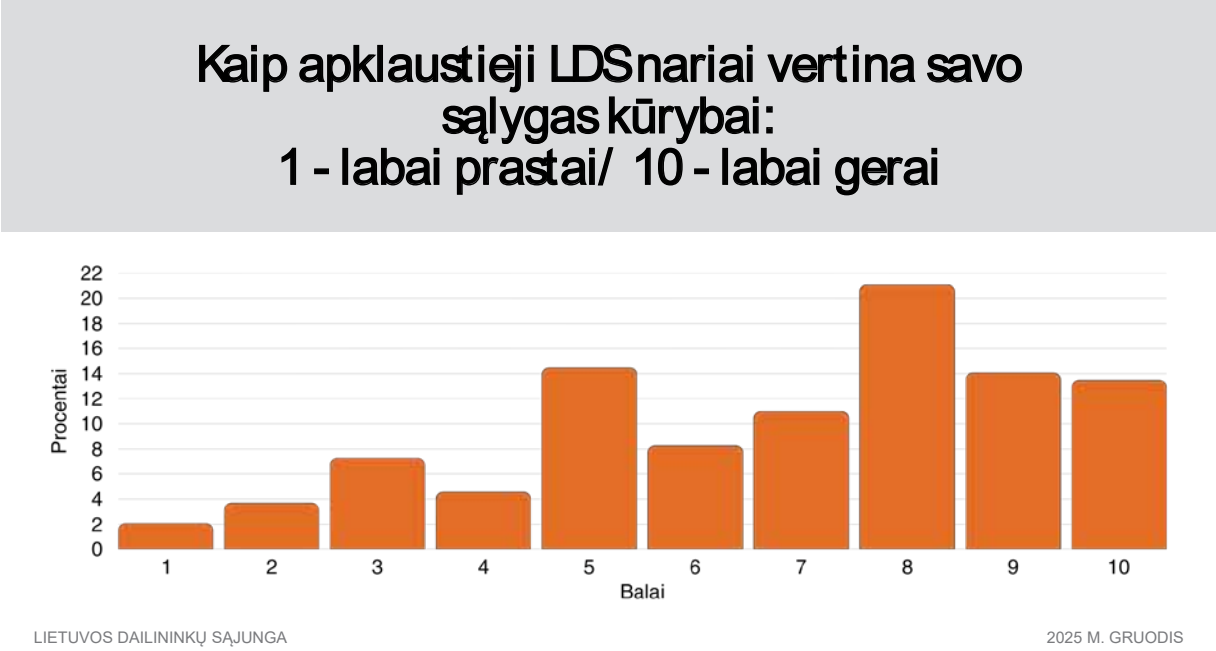

5. Meno kūrinių rinka ir pardavimo modeliai

Pardavimų geografija rodo, kad LDS narių **meno rinka yra daugiausia vietinė**. Didžioji dalis meno kūrinių parduodama Lietuvoje – 66,7 % respondentų visus kūrinius 2025 metais pardavė Lietuvoje. Du trečdaliai LDS narių savo kūrybą realizuoja išimtinai Lietuvos rinkoje. Tai rodo labai ribotą tarptautinį pasiekiamumą ir aiškią orientaciją į vietos auditoriją.

Nedidelė dalis, 20 % kūrėjų nurodė, kad daugiau nei pusė visų pardavimų buvo Lietuvoje, ir tik nedidelė dalis užsienyje. Labai nedidelė dalis, tik 5,5 % respondentų meno kūrinius pardavė lygiomis dalimis Lietuvoje ir užsienyje, o tik 3,4 % nurodė, kad daugiau nei pusė visų pardavimų buvo užsienyje, ir tik nedidelė dalis Lietuvoje (11 pav.)

12 pav. LDS narių kūrinių realizavimo rinkos.

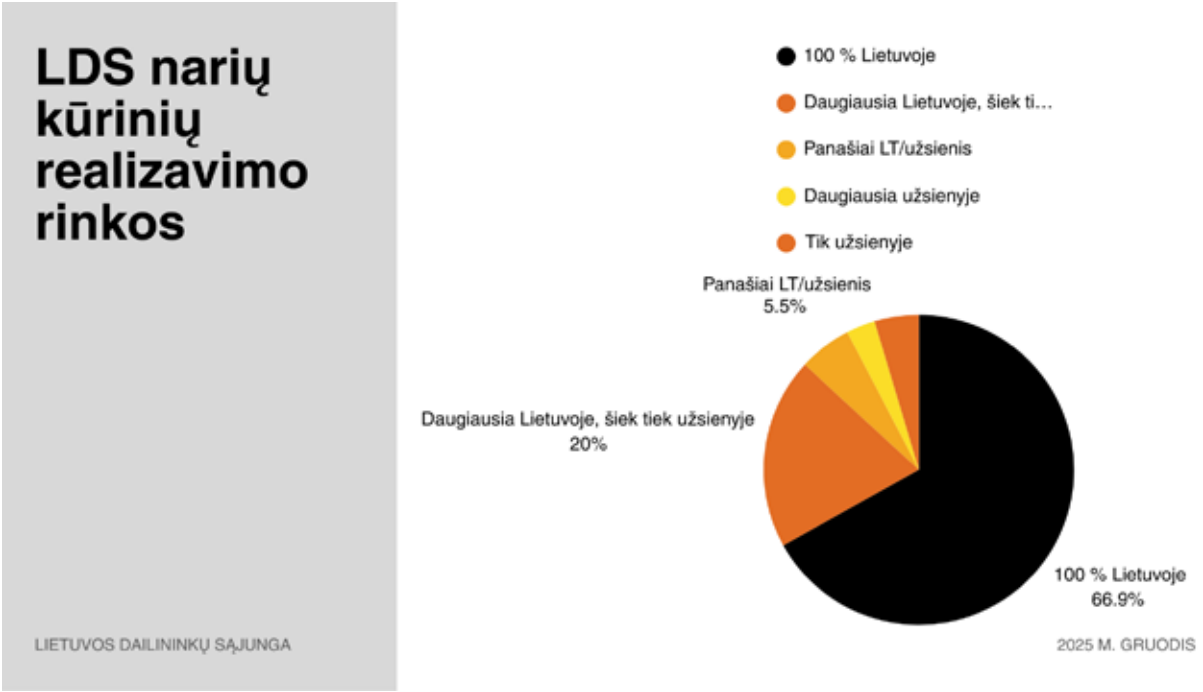

Pardavimų kanalų analizė atskleidžia, kad **dominuoja tiesioginiai užsakymai**, 62,1 % respondentų pagrindinis meno kūrinių pardavimo būdas yra tiesioginiai užsakymai iš klientų. Socialiniai tinklai ir asmeninės interneto svetainės vaidina svarbų, tačiau ne dominuojantį vaidmenį, šie kanalai pažymėti atitinkamai 23,2% ir 15,6 % respondentų.

Galerijose meno kūrinius parduoda 20,2% respondentų, meno mugėse – 13,8 % apklausos dalyvių, 10.4% respondentų kūrinius parduoda juos atstovaujanti galerija. LDS galerijos yra svarbios prestižo ir matomumo prasme, bet nėra svarbus pardavimo kanalas, kūrinius LDS galerijose parduoda tik 7,6 % respondentų (12 pav.)

Tai patvirtina, kad LDS nariai veikia individualizuotoje kūrybos ekonomikoje, kur sėkmę lemia asmeninis socialinis kapitalas, gebėjimas kurti ryšius ir savarankiškai ieškoti rinkų.

- **Dominuoja lokali meno rinka.**
  Net 66,7 % narių kūrybą parduoda tik Lietuvoje, o dar 19,9 % – beveik tik Lietuvoje. Tai reiškia, kad **86,6 % menininkų beveik nedalyvauja tarptautinėje rinkoje**.
- **Tarptautinis matomumas yra ribotas.**
  Tik keli procentai narių pasiekia užsienio rinkas reikšmingu mastu. Tai rodo aiškius struktūrinius barjerus, susijusius su sklaida, tinklaveika, finansavimu ir tarptautine infrastruktūra.
- **Eksporto potencialas nepakankamai išnaudojamas.**
  Rezultatai rodo didelį narių kūrybos tarptautiškumo potencialą, kuris šiuo metu nėra realizuojamas dėl sisteminių priežasčių: trūksta galerijų partnerių, menininkų rezidencijų tinklų, tarptautinės rinkodaros įgūdžių ir finansinių mechanizmų.

Esama situacija rodo, kad Lietuvos menininkų kūrinių rinka yra labai lokalizuota, o tarptautinis pasiekiamumas – minimalus. Siekiant pagerinti LDS narių matomumą ir ekonominį saugumą, reikalingos sisteminės priemonės, kurios įtrauktų tiek kultūros politiką formuojančias institucijas, tiek tarptautines partnerystes. LDS turi realų potencialą tapti svarbiu lobistiniu centru, formuojančiu kūrybos eksporto politiką Lietuvoje.

13 pav. Pardavimų kanalai.

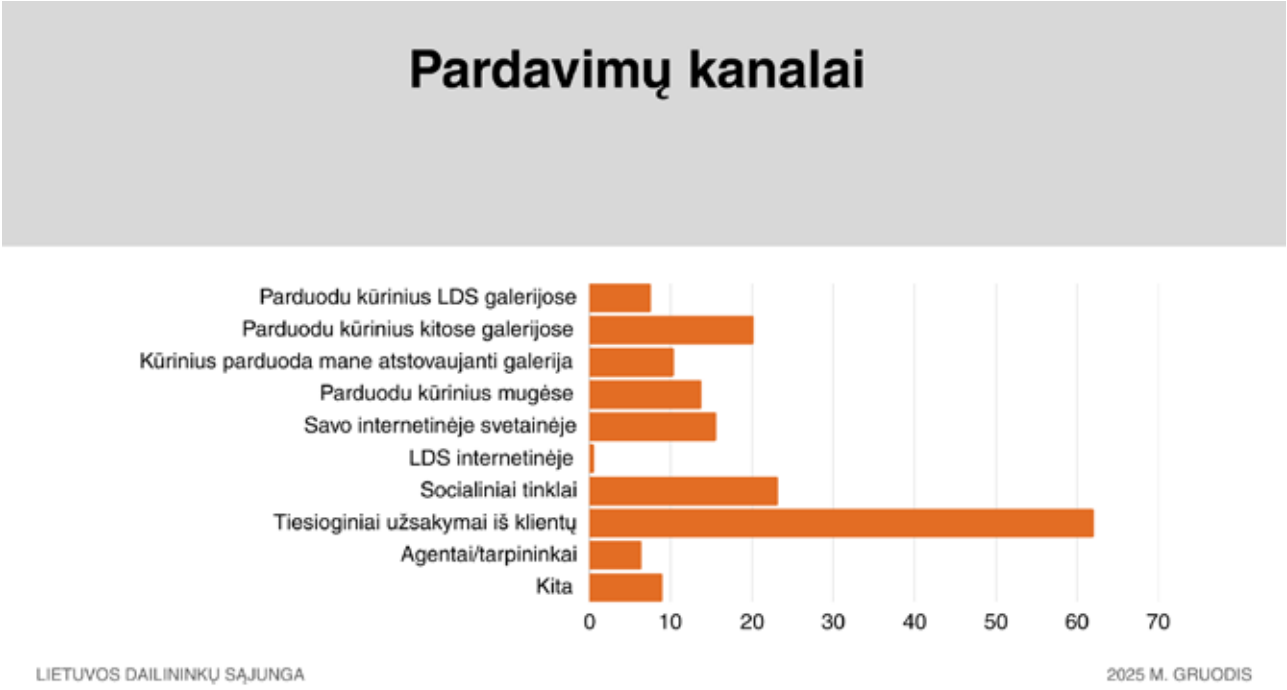

Rekomendacijos:

1. Inicijuoti nacionalinę dailės kūrinių eksporto skatinimo programą (galimai greičiau pavyktų susitarti su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, nei su Kultūros ministerija).

LDS galėtų inicijuoti lobistinę kampaniją dėl:

- tarptautinių mugių finansavimo modelių,
- dailės kūrinių eksporto paramos.

2. Sukurti institucinę partnerystę su Lietuvos kultūros atašė tinklu.

LDS galėtų formalizuoti bendradarbiavimą su kultūros atašė siekiant:

- prioritetinių šalių identifikavimo,
- nuoseklaus LDS narių pristatymo,
- strateginių ryšių su kolekcionieriais, galerijomis ir institucijomis kūrimo.

3. Inicijuoti tarptautinės rinkodaros ir sklaidos strategiją savo nariams.

LDS gali siekti valstybės finansuojamos:

- tarptautinė rinkodaros programa menininkams,
- mentorystės programa su kuratoriais ir galeristais,
- mokymai apie eksporto priemones ir mechanizmus,
- nacionalinė virtuali kūrėjų platforma – tarptautinei rinkai skirta platforma (pristatyti ir parduoti kūrinius, sudaryti galimybę virtualiai dalyvauti mugėse ir pan.)

4. Inicijuoti programą dėl finansinių paskatų galerijoms dirbti tarptautiniu mastu. Siūlyti:

- mokesčių lengvatas galerijoms, eksportuojančioms Lietuvos menininkus;
- specialų fondą rizikingam tarptautiniam pristatymui;
- subsidijas užsienio parodų organizavimui.

5.Skatinti LDS narius pasinaudoti mobilumo paramos priemonėmis – Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros mobilumo programa ir individualaus kūrėjų mobilumo schema „Culture Moves Europe“ (skatina menininkų ir kultūros profesionalų mobilumą 40 „Kūrybiškos Europos“ šalių remiant individualų mobilumą ir rezidencijų projektus).

6. LDS veiklos vertinimas ir pasitikėjimas organizacija

Geriausiai vertinamos LDS veiklos 2025 metais yra narių interesų atstovavimas valstybės institucijose, dalyvavimas politikos formavime, galimybė LDS nariams lengvatine kaina ilsėtis kūrybos namuose Palangoje ir galimybė LDS nariams eksponuoti kūrinius LDS galerijose.

Narių interesų atstovavimą valstybės institucijose, dalyvavimą politikos formavime palankiai (skiria 6-10 balų) vertina 66 % respondentų (13 pav.), galimybę LDS nariams lengvatine kaina ilsėtis kūrybos namuose Palangoje palankiai vertina 65 % (14 pav.), o galimybę LDS nariams eksponuoti kūrinius LDS galerijose palankiai vertina 63 % respondentų (15 pav.).

Toliau rikiuojasi šios veiklos – viešieji ryšiai ir narių veiklos komunikacija (palankiai vertina 60 % respondentų) (16 pav.), bendruomenės telkimas bendradarbiavimui (palankiai vertina 58 % respondentų) (17 pav.) ir profesinio tobulėjimo galimybės (palankiai vertina 54 % respondentų) (18 pav.).

Prasčiausiai šioje apklausoje įvertintos LDS veiklos yra tarptautiniai projektai (19 pav.), ryšiai su kitų šalių kūrybinėmis organizacijomis ir socialinė parama LDS nariams (20 pav.). LDS tarptautiškumo veiklas palankiai vertina 49% respondentų, o socialinės paramos nariams veiklą palankiai vertina tik 40% respondentų.

14 pav. Atstovavimas valstybės institucijose, dalyvavimas kūltūros politikos formavime vertinimas.

15 pav. Galimybė LDS nariams lengvatine kaina ilsėtis kūrybos namuose Palangoje („Palangos dailė“) vertinimas.

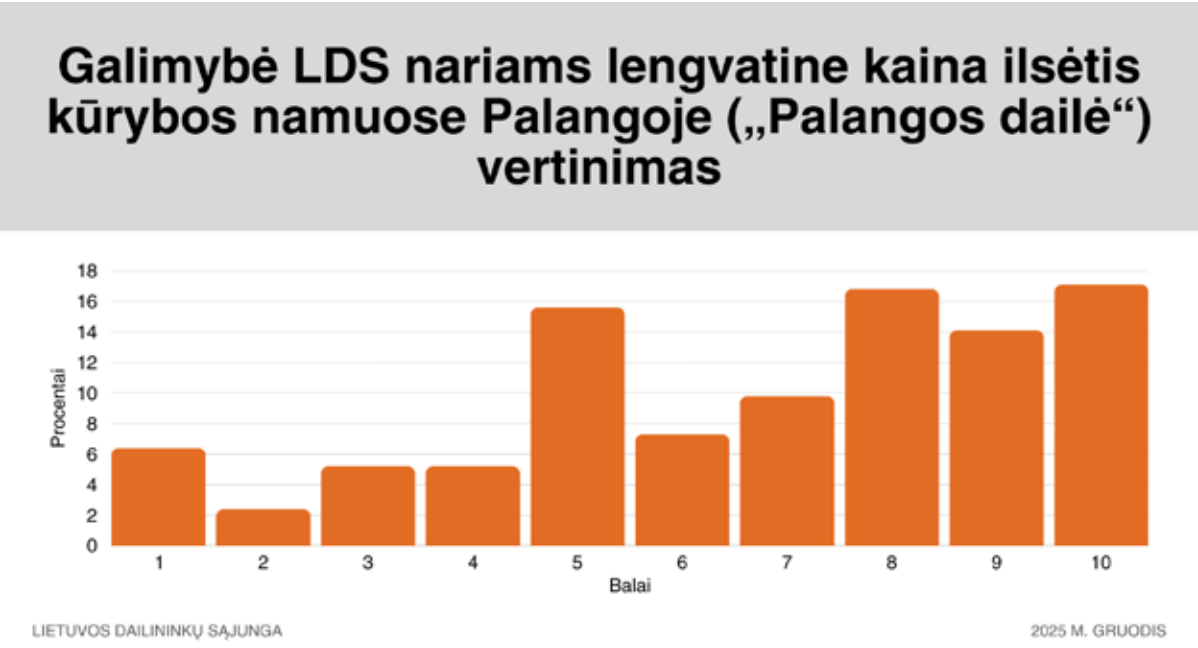

16 pav. Galimybė LDS nariams eksponuoti kūrinius LDS galerijose vertinimas.

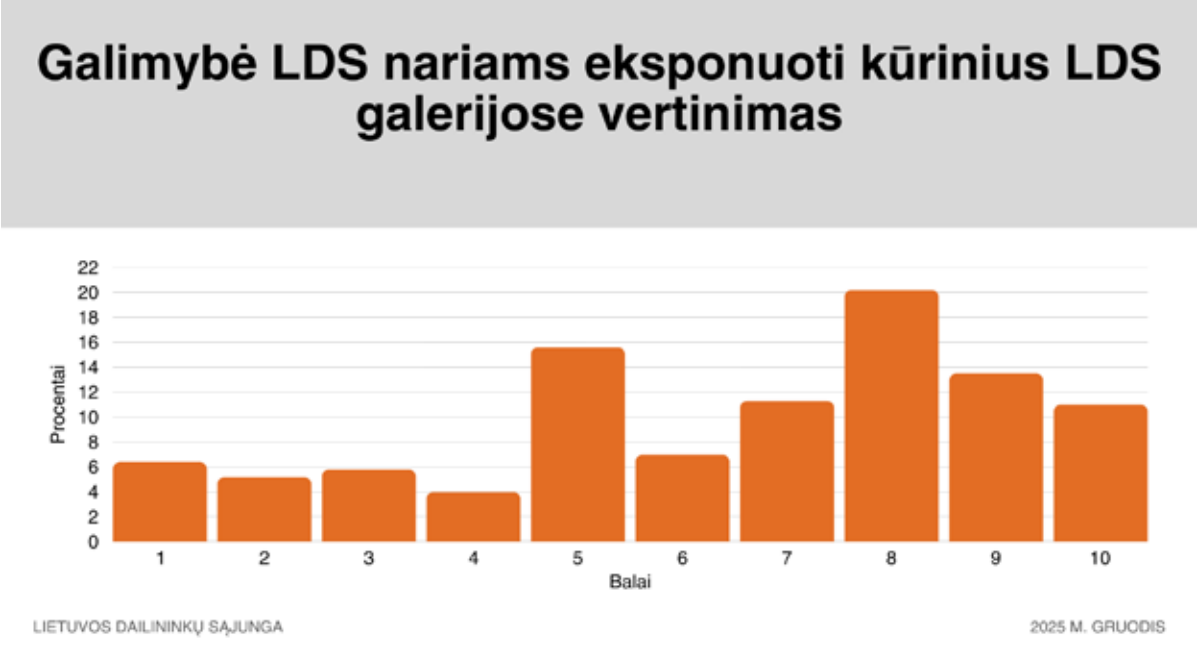

17 pav. Viešųjų ryšių ir narių veiklos komunikacija www.ldsajunga.lt, Facebook, Instagram ir Youtube vertinimas.

18 pav. Bendruomenės telkimas.

19 pav. Profesinio tobulėjimo galimybės.

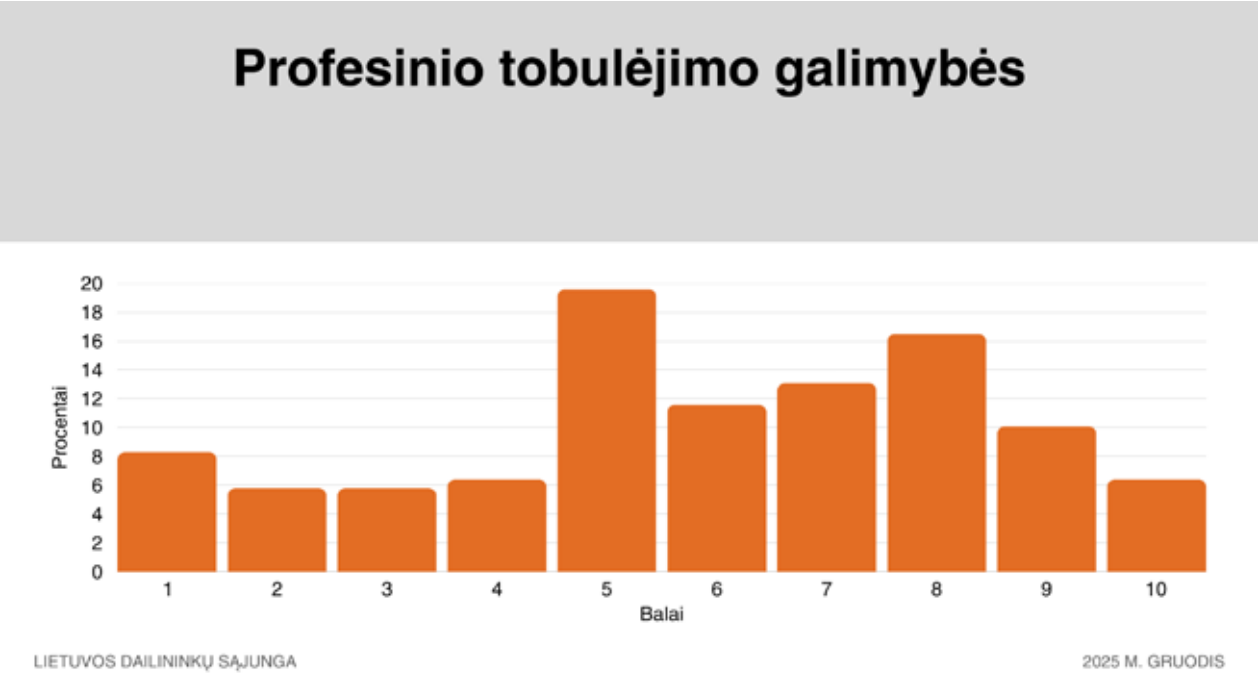

20 pav. Tarptautinių projektų ir ryšių su kitų šalių kūrybinėmis organizacijomis vertinimas.

21 pav. Socialinės paramos LDS nariams vertinimas.

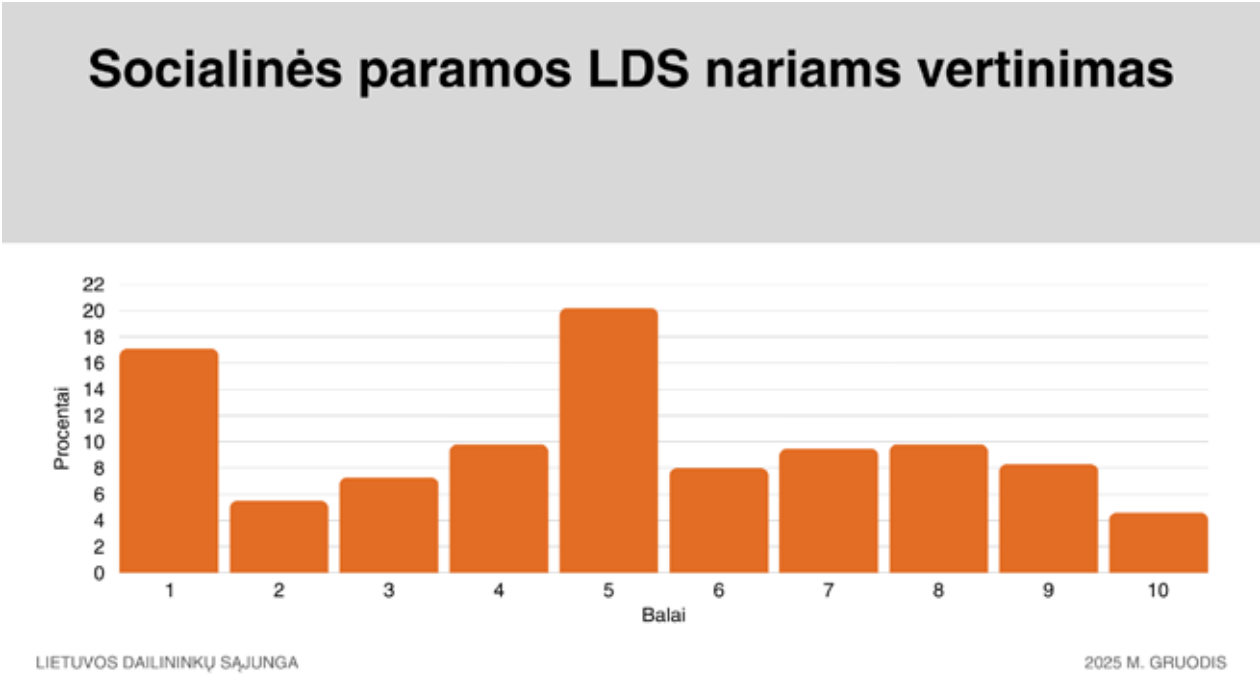

Apklausos dalyvių buvo prašoma reitinguoti LDS veiklas, pažymint tris svarbiausias kryptis. Svarbiausios LDS veiklos kryptys narių nuomone yra (21 pav.):

- Narių interesų atstovavimas valstybės institucijose, dalyvavimas kultūros politikos formavime – prioritetą šiai veiklai teikia 59,9% respondentų;
- Galimybė LDS nariams eksponuoti kūrinius LDS galerijose vertinama 58,7% dalyvavusių apklausoje kūrėjų;
- Tarptautiniai projektai ir ryšiai su kitų šalių kūrybinėmis organizacijomis – prioritetą šiai veiklai teikia 39,1% respondentų.

Toliau rikiuojasi šios veiklos – bendruomenės telkimas bendradarbiavimui – 33,3%, socialinė parama LDS nariams – 26,6%, viešieji ryšiai ir narių veiklos komunikacija svetainėje ir socialiniuose tinkluose – 25,7%. Mažiausiai svarbios LDS veiklos narių nuomone yra profesinio tobulėjimo galimybės ir galimybė LDS nariams lengvatine kaina ilsėtis kūrybos namuose „Palangos dailė“ – abi šios veiklos surinko po 20,8% apklausoje dalyvavusių LDS narių balų.

22 pav. LDS veiklos reitingavimas, pažymint svarbiausias respondento nuomone veiklos kryptis.

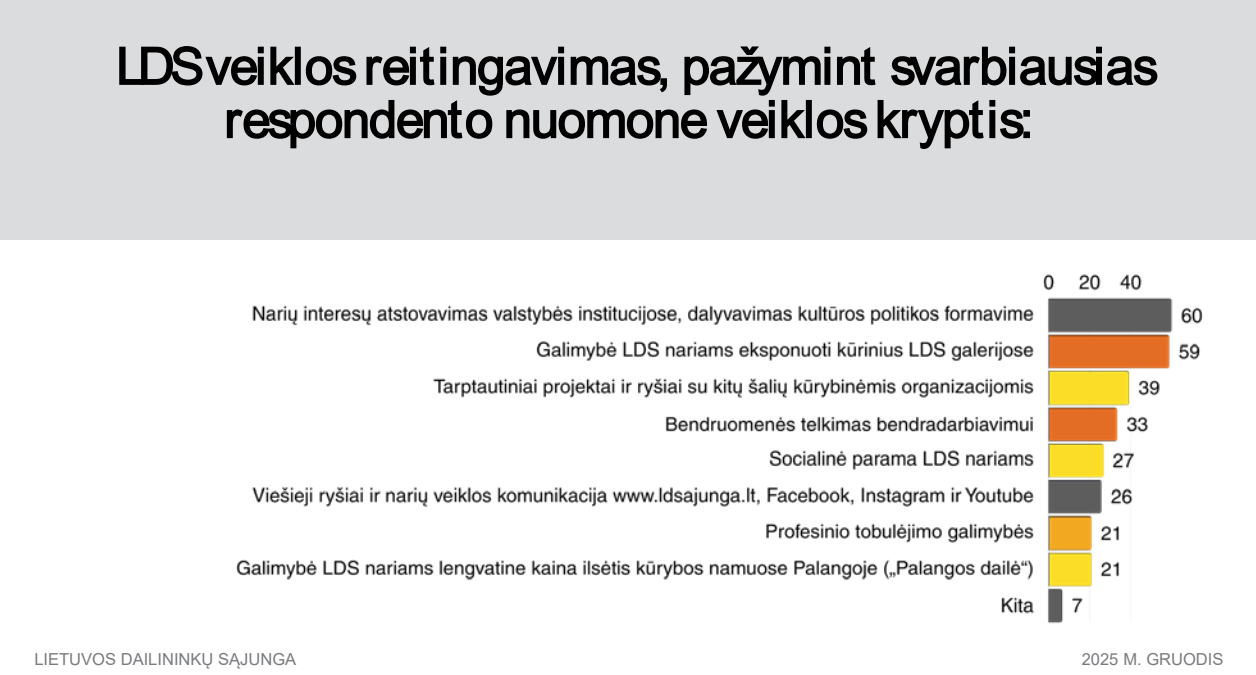

- **LDS nariai prioritetizuoja struktūrines, o ne individualias gerovės strategijas.**

Faktas, kad pirmoje vietoje nariai renkasi **interesų atstovavimą valstybės institucijose** rodo kolektyvinę orientaciją į **struktūrinį poveikį**: socialines garantijas, kultūros politiką, finansavimo modelius, institucijų sprendimus. Tai būdinga profesinėms grupėms, kurios turi ribotą individualų derybinį pajėgumą ir remiasi organizacijos galimybe **ginti jų socialinį bei ekonominį saugumą**. Sociologiškai tai yra signalas, kad nariai jaučia **sisteminių rizikų** (pajamų nestabilumas, socialinės garantijos, rinka), o ne asmeninių kompetencijų trūkumą.

- **Matomumas ir kūrybos sklaida yra esminė profesionalumo dimensija šioje grupėje.**

58,7 % narių kaip vieną svarbiausių veiklų pažymi galimybę **eksponuoti kūrinius LDS galerijose**. Tai rodo, kad menininkų profesionalumas suvokiamas ne per kvalifikacijos kėlimą, o per:

- kūrybos matomumą;
- pripažinimą;
- parodas;
- ryšį su auditorijomis ir kritika.

Menininko tapatybė sociologiškai konstruojama per **viešą kūrybos pateikimą**, o ne per formalų mokymąsi. Dėl to profesinis tobulėjimas užima žemą vietą – jis nėra jų profesionalumo branduolys.

- **Tarptautiniai ryšiai svarbūs mobiliai, bet ne dominuojančiai menininkų daliai**

Tarptautiniai projektai (39,1 %) vertinami gana aukštai, bet ne tiek, kad taptų prioritetu. Tai atspindi Lietuvos dailininkų lauko **heterogeniškumą**: jis nėra vienalytis, o menininkų keliai profesionalizacijoje yra labai skirtingi.

- **Bendruomeniškumas ir socialinė parama yra reikšmingi, bet ne esminiai poreikiai**

33,3 % narių renkasi bendruomenės telkimą, 26,6 % – socialinę paramą. Tai rodo, kad menininkai vertina kolektyviškumą, bet prioritetas vis dar teikiamas. Sociologiškai tai reiškia, kad LDS nariai mato organizaciją pirmiausia kaip **profesinių interesų gynėją**, o ne kaip socialinį ar emocinį tinklą.

- **Mažiausiai svarbus – profesinis tobulėjimas: ką tai sako apie LDS narius?**

Tik 20,8 % narių renkasi profesinį tobulėjimą kaip prioritetinę veiklą. Sociologiškai tai labai reikšminga įžvalga. Tai gali reikšti kelis dalykus:

a) Menininkų profesionalumas suvokiamas kaip įgimtas, o ne įgyjamas. Dailės lauke dažnai dominuoja **talento paradigma**: idėja, kad kūrėjo vertė kyla iš kūrybinės patirties ir individualaus stiliaus, o ne iš formalių mokymų ar mokymosi procesų.

b) Daug LDS narių priklauso vyresnėms kartoms. Vyresnių menininkų kartoms formalūs tobulėjimo instrumentai atrodo mažiau aktualūs. Jie dažnai jaučia, kad „profesija išmokta per gyvenimą“. Tai patvirtina ir jūsų kita apklausos išvada – didelė dalis narių yra 55 m.+.

c) Sistema neskatina nuolatinio mokymosi.

Profesinio tobulėjimo vertė dažnai matuojama tuo, ar jis duoda ekonominę grąžą. Jei sektorius yra nestabilus, o pajamos ribotos, menininkai dažnai nemato tiesioginės naudos iš mokymų.

d) Menininkai labiau vertina struktūrinius nei individualius sprendimus.

Kai sistemos iššūkiai (socialinis saugumas, rinka, infrastruktūra) yra stiprūs, individualus mokymasis neatrodo prioritetas.

e) Profesinio tobulėjimo pasiūla galimai neatitinka realių poreikių.

Jei mokymai orientuoti į temas, kurios nariams mažai aktualios (pvz., bendriniai seminarai), jie nelaikomi vertingais.

- **Rekreacinės paslaugos (20,8 %) taip pat nėra esminės narių profesinei gerovei**

Tai rodo, kad LDS nariai organizaciją suvokia daugiau kaip profesinę, o ne kaip rekreacinę ar socialinę instituciją.

Šie apklausos duomenys leidžia matyti LDS narius kaip bendruomenę, kuri pirmenybę teikia kolektyviniams interesams, vertina kūrybos sklaidą kaip pagrindinį profesionalumo rodiklį, skirdama prioritetą profesinei reprezentacijai ir tarptautiniam matomumui, o ne individualiems mokymosi ar rekreacijos poreikiams.

7. Pasitikėjimo LDS rodikliai

Pasitikėjimo LDS rodikliai yra aukšti, tik 2 % apklausos dalyvių visiškai nepasitiki organizacija, tuo tarpu aukščiausią balą skiria 21 % respondentų (22 pav.).

23 pav. Respondentų pasitikėjimo LDS organizacija vertinimas.

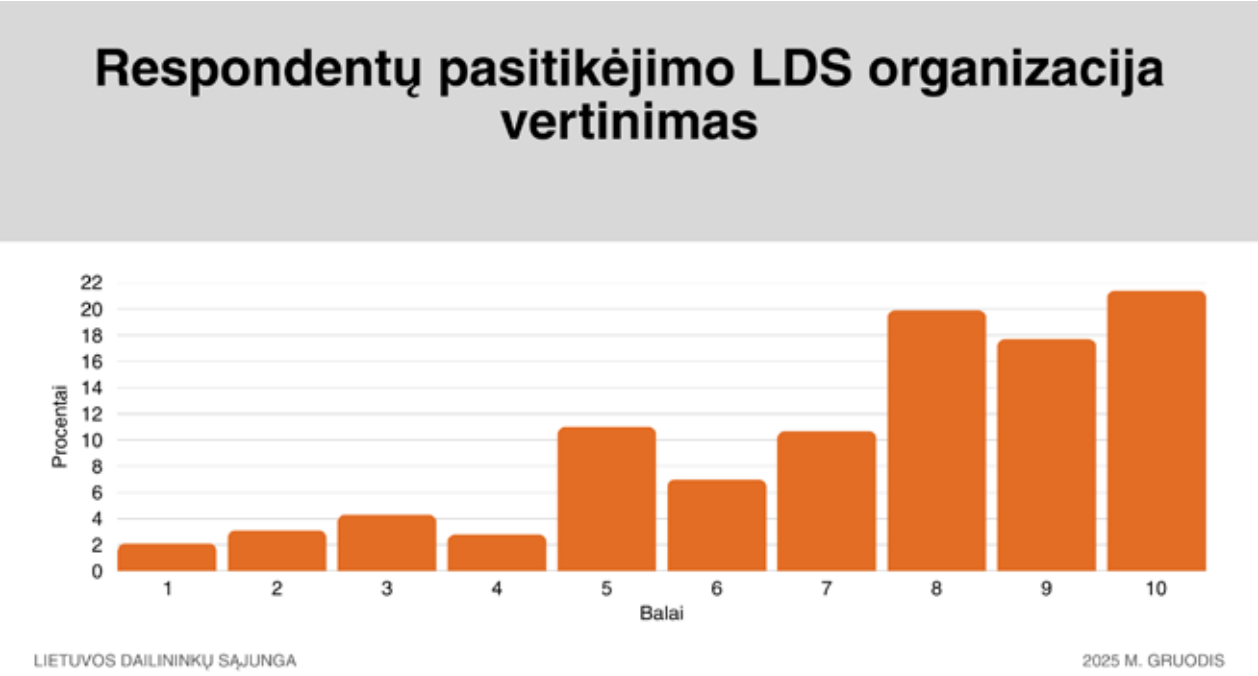

Vertinant pasitikėjimą LDS 10 balų skalėje, atsakymai pasiskirstė asimetriškai, dominuoja aukštas pasitikėjimas.

Aukštas pasitikėjimas (8–10 balai): 8 balai – 19,9 %, 9 balai – 17,7 %, 10 balų – 21,4 % Bendrai: **59 %** narių rodo aukštą pasitikėjimą LDS organizacija.

Vidutinis pasitikėjimas (5–7 balai) -iš viso: **~29 %**.

Žemas pasitikėjimas (1–4 balai): 1 balas – 2,1 %, 2 balai – 3,1 %, 3 balai – 4,3 %, 4 balai – 2,8%. Bendrai: **12,3 %**.

Tai neįprastas rezultatas Lietuvos profesinių organizacijų kontekste.

Išvados:

1) Pasitikėjimas LDS yra nepaprastai aukštas Lietuvos kontekste.

Lietuvoje profesinių sąjungų, asociacijų ir NVO pasitikėjimo lygis paprastai siekia **20–35 %** (Vilmorus, 2023–2024), todėl LDS rezultatas (59 % aukšto pasitikėjimo) yra dvigubai didesnis už šalies vidurkį. Tai rodo **pasitikėjimo kultūrą**, mažai būdingą kūrybinių profesijų bendruomenėms.

2) LDS atlieka reikšmingą identiteto ir profesinės bendruomenės funkciją.

Kūrėjų organizacijos dažnai tampa ne tik profesinėmis struktūromis, bet ir **tapatybės palaikymo institucijomis**. Tai patvirtina ir moksliniai tyrimai, pvz.: Hesmondhalgh & Baker (2011m.) – menininkai vertina organizacijas, kurios garantuoja pripažinimą ir matomumą. Menger (2014m.) – menininko profesija pasižymi dideliu sociokultūriniu lojalumu grupėms, kurios gina jų kūrybinį prestižą. LDS nariai akivaizdžiai jaučia, kad organizacija yra jų balsas, todėl pasitikėjimas yra natūraliai aukštas.

3) Aukštas pasitikėjimas koreliuoja su narių prioritetais (interesų atstovavimu ir sklaida). Ankstesni duomenys rodo, kad nariai labiausiai vertina:

- interesų atstovavimą (59,9 %),
- kūrybos eksponavimą (58,7 %).

Būtent tos sritys, kuriose LDS yra stipri, yra ir tos, kurias nariai labiausiai vertina, todėl pasitikėjimas yra organiškai aukštas.

4) Žemo pasitikėjimo grupė (~12 %) gali būti sociologiškai reikšminga mažuma

Ši grupė gali reprezentuoti*:* jaunesnius menininkus, kurie jaučia didesnį atotrūkį nuo institucijų, *labiau* marginalizuotas praktikas (pvz., naujosios medijos, tarpdisciplininė kūryba), arba kritines menininko tapatybes (kai organizacijos vertinamos kaip per daug tradicinės).

5) Vidutinio pasitikėjimo (~29 %) grupė rodo laukimo poziciją

Tai – tie nariai, kurie nėra turėję daug tiesioginės patirties su LDS, arba laukia daugiau įrodymų apie organizacijos veiksmingumą. Sociologiškai tai grupė, į kurią organizacija gali labiausiai investuoti, nes jie yra lengviausiai „paverčiami“ aukšto pasitikėjimo nariais**.**

Palyginimas su kitomis profesinėmis organizacijomis (Lietuvoje ir užsienyje)

Lietuva

- **Profesinės sąjungos** – 20–30 % pasitikėjimo (Vilmorus, 2023)
- **Menininkų sąjungos** – sisteminių tyrimų mažai, bet turimi duomenys rodo *žemą organizacinį įsitraukimą*(Kregždaitė, Mažeikaitė, Šulskutė, 2025).
- **Kultūros NVO** – 25–40 % pasitikėjimo.

LDS su **59 %** yra tarp aukščiausio pasitikėjimo profesinių struktūrų Lietuvoje.
Europa / tarptautiniai tyrimai. Remiantis Europos Tarybos, KEA ir Creative Europe tyrimais (2019–2023):

- Menininkų organizacijų pasitikėjimas Europoje svyruoja **nuo 35 % iki 55 %**.
- Aukščiausias Skandinavijoje (**60–70 %**).
- Žemiausias Rytų Europoje (**20–30 %**).

LDS viršija Rytų Europos vidurkį ir beveik prilygsta Skandinavijos sektoriaus lygiui. Tai yra aukštas rodiklis ir rodo **stiprų institucijos legitimumą kūrybiniame lauke**.

Išvados:

LDS nariai pasižymi neįprastai aukštu pasitikėjimu savo organizacija, kuris rodo:

- stiprų profesinį solidarumą;
- tapatybės orientaciją;
- didelį pasitikėjimą struktūriniu veiksmingumu;
- palankią organizacinę reputaciją.

Lyginant su Lietuvos ir tarptautiniais rodikliais, LDS pasitikėjimas yra aukščiau vidurkio ir artimesnis Šiaurės Europos modeliams nei Rytų Europos menininkų organizacijoms

IŠVADOS

Apklausa atskleidžia LDS kaip:

- patyrusių, dažnai finansiškai pažeidžiamų, bet kūrybiškai laisvų menininkų bendruomenę;
- organizaciją, kuri veikia kaip svarbus profesinės tapatybės ir kultūrinio statuso garantas;
- struktūrą, kurioje stiprus politinis balsas ir galerijų infrastruktūra dera su neužtikrintu socialiniu saugumu ir nepakankamu kūrybos matomumu.

Pagrindiniai iššūkiai:

- finansinis nestabilumas;
- socialinės apsaugos spragos;
- nevienoda infrastruktūros prieiga;
- ribotas tarptautiškumas;
- jaunų narių stygius.

1**. LDS narių bendruomenė pasižymi brandžia profesine struktūra, tačiau ryškiai senstančia naryste.**

Duomenys rodo, kad LDS bendruomenę sudaro brandūs, ilgalaikę kūrybinę karjerą turintys menininkai. Daugiau nei pusė jų priklauso 55+ amžiaus grupei, o jauniausia menininkų karta dalyvauja silpnai. Tai atskleidžia struktūrinį kartų disbalansą, būdingą tradicinėms meno organizacijoms šalyse, kuriose kultūros politika ilgai buvo orientuota į paveldą ir profesionaliąsias sąjungas, o ne į jaunųjų meno praktikas.

Ši struktūra formuoja organizacijos tapatybę, bet kartu riboja jos socialinį atsinaujinimą ir konkurencingumą. LDS atvejis sutampa su tarptautinėmis tendencijomis, nurodytomis EENCA ir KEA tyrimuose, kur tradicinės menininkų organizacijos susiduria su jaunimo atotrūkiu.

2. Menininkų finansinis nestabilumas yra ne individualus, o struktūrinis reiškinys.

Tiek LDS apklausa, tiek Lietuvos kultūros tarybos tyrimas liudija, kad dailės lauke egzistuoja sisteminė pajamų stagnacija. Daugiau nei pusė LDS narių dirba žemiausiuose pajamų rėžiuose, o tik labai nedidelė dalis pasiekia vidutinį šalies atlyginimą.

Ši situacija būdinga ne tik Lietuvai, europiniai tyrimai rodo, kad vizualiojo meno kūrėjai turi vieną iš žemiausių pajamų vidurkių visame kultūros sektoriuje. LDS narių rezultatai patvirtina šią tendenciją – finansinis nestabilumas yra ne individualios karjeros sėkmės klausimas, o struktūrinė kūrybinio darbo rinkos savybė.

3. Socialinio saugumo pojūtis yra silpniausias visoje gerovės struktūroje.

Socialinio saugumo vertinimas yra žemiausias gerovės rodiklis (apie 5,5 balo). Menininkai jaučiasi neapsaugoti dėl ligos, nedarbo ir pensijų perspektyvų. Tai atitinka Europos Komisijos išvadas, kad laisvai samdomų kūrėjų grupės patiria didžiausią socialinės apsaugos spragų riziką visoje kultūros ir kūrybinių industrijų ekosistemoje.

LDS narių apklausa aiškiai patvirtina šią padėtį: jų socialinio saugumo įsivertinimai rodo nepasitikėjimą valstybės garantijų tvarumu.

4. Kūrybinė gerovė ir psichologinis klimatas rodo dualų modelį: aukšta kūrybinė laisvė, žema ekonominė ir emocinė apsauga.

LDS nariai jaučiasi kūrybiškai laisvi, tačiau tuo pačiu patiria stresą ir emocinį nuovargį. Tai atitinka

Hesmondhalgh & Baker (2011) teoriją apie „emocinio kūrybinio darbo paradoksą“, kai kūrybinė autonomija koegzistuoja su nestabilumu ir įtampa.

Psichologinė savijauta yra vidutinė, tačiau joje dominuoja struktūriniai rizikos faktoriai: finansinis neužtikrintumas, nepakankama infrastruktūra, ribotas profesinis matomumas.Tai rodo, kad emocinė menininkų gerovė yra tiesiogiai susijusi su ekonominėmis ir institucinėmis sąlygomis.

5. Kūrybinė infrastruktūra yra vienas reikšmingiausių nelygybę kuriančių veiksnių.

40,4 % LDS narių dirba namuose be profesionalios studijos. Tai rodo aiškią kūrybinės infrastruktūros stoką ir atitinka tarptautines tendencijas, kur menininkų darbo erdvės yra vienas dažniausiai įvardijamų barjerų.

Tyrimai rodo, kad: stabilios dirbtuvės didina pajamas, sumažina stresą, didina kūrinių kokybę, gerina psichologinę savijautą.

LDS duomenys patvirtina – menininkai, neturintys profesionalios erdvės, jaučiasi ekonomiškai pažeidžiami ir mažiau produktyvūs.

6. Lietuvos meno rinka yra lokali ir priklausoma nuo tiesioginių ryšių.

86,6 % LDS narių kūrinius parduoda Lietuvoje. Tai atskleidžia itin silpną kūrybos tarptautiškumą. Šis modelis būdingas mažų šalių meno rinkoms, tačiau LDS narių bendruomenėje jis ypač ryškus.

Tai rodo ribotą galerijų tinklą, silpną tarptautinę matomumo infrastruktūrą, mažas investicijas į eksporto programas, individualizuotą rinkodaros praktiką. LDS nariai veikia daugiausia per tiesioginius kontaktus, o ne per instituciškai struktūruotas rinkas.

7. Pasitikėjimas LDS yra neįprastai aukštas Lietuvos profesinių organizacijų kontekste.

59 % LDS narių pasitiki sąjunga. Tai yra vienas aukščiausių profesinės organizacijos pasitikėjimo rodiklių Lietuvoje ir viršija nacionalinį profesinių asociacijų vidurkį dvigubai.

Sociologiškai tai reiškia, kad LDS yra stiprus profesinės tapatybės formuotojas, turi aukštą institucinį legitimumą, yra vertinama kaip socialinės apsaugos ir politinės galios tarpininkė.

LDS narių profilis ir situacija atspindi globalias vizualiojo meno lauko tendencijas: brandi, patyrusi, bet ekonomiškai nesaugi bendruomenė, kuri turi aukštą kūrybinę autonomiją, bet ribotą institucinę paramą, nepakankamai išplėtotą tarptautiškumą ir nelygiavertes darbo sąlygas.

Šis tyrimas aiškiai parodo, kad LDS šiuo metu daugiausia dėmesio skiria menininkų interesų atstovavimui Lietuvos institucijose, ir nariai tai vertina. Tačiau sisteminiai sektoriaus iššūkiai – žemos pajamos, socialinės garantijos, rinkos struktūra, kūrybos infrastruktūra – yra tokie gilūs, kad jiems spręsti reikalinga nacionalinio lygmens politika ir glaudus bendradarbiavimas bei aktyvi lobistinė veikla kartu su kitomis meno ir kultūros organizacijomis.

Tyrimai rodo, kad organizacijai vertėtų persiorientuoti į kultūros ekonomikos principais grindžiamą rinkos supratimą, aiškiai identifikuoti vartojimo struktūrą ir remti konkurencingumą tarptautiniu mastu. Tokia kryptis leistų organizacijai išplėsti valstybės institucijų, su kuriomis ji bendradarbiauja, ratą, ypač įtraukiant ES Ekonomikos ir inovacijų fondus bei jų finansines priemones.

Naudota literatūra ir duomenų šaltiniai

Hesmondhalgh, D., & Baker, S. (2011). Creative Labour. Routledge.

Menger, Pierre-Michel (2014). The Economics of Creativity. Harvard University Press.

European Expert Network on Culture and Audiovisual (EENCA), reports on cultural workers (2019–2022).

KEA European Affairs (2019). The Status & Working Conditions of Artists in Europe.

Vilmorus (2023–2024). Lietuvos institucijų pasitikėjimo barometras.

Kregždaitė, Mažeikaitė, Šulskutė (2025). Menininkų kūrybinės ir ekonominės aplinkos vertinimas.

Eurofound (2022). Representation and trust in professional associations.